

Karel Janík

Zděná boží muka na Břeclavsku a Mikulovsku

Při bádání o zdejších zděných božích mukách jsem si stále kladl otázku, čím se tvůrce těchto božích muk inspiroval, jak dospěl k jejich tvarovému provedení. Poměrně chudá literatura o daných památkách o této problematice mlčí.

Pak je možno také bádát jinou cestou.

Každé boží muka důkladně prozkoumat. Opatrně sejmut omítku, prozkoumat její vrstvy, torza profilů. Pak zkoumat cihlové zdivo. Všechno toto postupně odkrývání fotografovat a dokumentovat. A nakonec tato jednotlivá boží muka mezi sebou porovnávat a roztrždit, co mají společného a co rozdílného. K tomu přístupu mne, tehdy ještě nadšeného amatéra, přivedl dnes již bohužel zesnulý mikulovský kanovník pan V. Samec - znalec církevních dějin.

Víme, že řemeslo zedník - štukatér má základ: jednak rutinní, stále se opakující způsoby a postupy a jednak uměleckou část, kde se může řemeslník individuálně tvůrčím způsobem projevit až k hranicím své dovednosti. Jinými slovy oblast, kde končí řemeslo a začíná umění. Rutinou bylo vyzdění - postavení boží muky (cihlové zdivo). Tady je postup stále a přesně stejný. Nastávající římsy jsou přesně vyzděny z přisekaných cihel. A naprosto stejný postup je užit v řadě místních venkovských kostelíků, konkrétně v Klentnici (z roku 1783) u pilastrů v interiéru. Podobným způsobem je tesána z cihel římsa soklová, prstencová a hlavní (správně kordonová). Nad ní pak začíná klenební oblouk, kdežto u boží muky je lucerna a stříška. Pilastry také mohou být vyšší nebo širší, ale to už není podstatné.

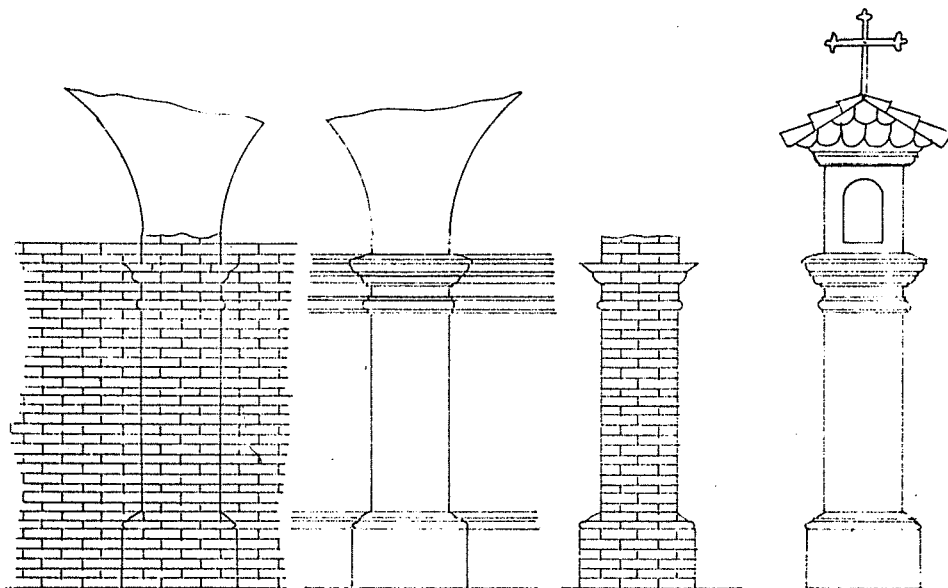
Na základě srovnání možno s největší pravděpodobností prohlásit, že zedník, který vyzdíval kostel, stavěl i boží muka, přičemž užil naprosto stejných postupů.

O konečném vzhledu boží muky rozhoduje omítka - tedy profilace říms, různá zahloubení, výklenky, niky. Tady mohl řemeslník projevit svůj tvůrčí přístup (každá boží muka jsou jiná).

Barokní římsy z kostelů, které jsou na pilastrech, byly užity i na božích mukách stejným způsobem.

Pilastr je vlastně polosloup. Možná tedy inspiroval tvůrce k postavení takového sloupu. zakončeného ovšem lucernou se stříškou, venku v krajině. Anebo byl zedník z kostela postaven před úkol postavit zděnou muku a on použil jemu známý rutinní postup z pilastru.

Z úvahy vyplývá, jak důležité bude další srovnávací bádání. Dnes už nejde o to, aby zedník boží muka nějak opravil. Je totiž nutné boží muka před opravou důkladně prozkoumat a zdokumentovat, teprve poté ji opravit, pokud možno podle originálu. Pečlivě provedená dokumentace bude nezbytným podkladem pro odborníky - historiky, kteří budou tyto stavby lidového baroka zpracovávat. Tím více, že v dosavadní literatuře je o nich tak málo.

Kresba zděné boží muky